

HABRUTA NIGHT

BKLYN: MONDAY 9•2•19 | 8 PM

@ SHAARE ZION

DEAL: TUESDAY 9•3•19 | 8 PM

@ DEAL SHUL

**Tonight's learning is dedicated
L'Refuah Shelema Refael David Ben Claudie**

Reproduced by Habruta Night Booklet with permission of the
copyright holders, ArtScroll / Mesorah Publications, Ltd.

Design: mdkgraphicdesign@gmail.com

“

Week 29

Topic:

עניי המהפך בחררה PART 3
FAIR COMPETITION IN FINDING
EMPLOYMENT

”

TOPIC DISCUSSION

Taking a salesman from a different company.

Taking a teacher from a different school.

Taking a rabbi from a different shul.

Offering yourself to someone, who already has someone in that position.

Taking over as a rabbi of a shul, knowing they are going to let the other rabbi go.

DISCUSSION

Nathan has been searching for a job for almost a year, without success. He recently saw an advertisement for a computer programming position at a large international company. He submitted his application. The company replied that he has called at the very last moment, because they were planning to close with another applicant that same night, but there's still time to come over for an interview; the company is interested in seeing as many applicants as possible before closing.

What should Nathan do? Is it permitted for him to apply for the job, knowing that the company is about to close with somebody else?

Is there an ownership on a job the same way there is on an item, that if I am servicing someone one should not intrude?

קידושין נט.

Tosafot asks, the fish are הפקר - ownerless. So why does he have to go elsewhere?

Answer 1: Since you are taking away from his livelihood.

Answer 2: Since he put the fish to bait and they all gathered around, if you come place a net you are surely taking away from him.

From here we learn: that one should not hire himself to a homeowner who has someone teaching him as long as he is active by him. Since you can go elsewhere to teach. Unless the homeowner told you that he is looking to change.

But if it's the other way around, in which the homeowner wants a teacher that his friend has, one would be allowed to snatch him away. The first homeowner cannot tell him go elsewhere, since I can say this is the only one that can teach my son.

ומיהו קשה מההיא דפרק לא יחפור
 (ב"ב 97 א:): דקאמר התם
 מרחיקין מן הדג כמלא רינת הדג
 אע"פ שהוא של הפקר ונראה דהתם
 היינו טעמא מפני שהוא יורד לאומנתו
 כי ההיא דקאמר התם (ט) האי צר
 מצואה דאוקי ריחיה ואתא צר מצואה
 ואוקי צהדיה מני לעכוזי עליה
 דקאמר ליה דקא פסקת לחיותאי ועוד
 אומר רבינו מאיר אציו של ר"ת דמייירי
 צדג מת שכן דרך הדייגים להשים
 צמנודות דג מת והדיגים מתאספים
 שם קציב אותו הדג וכיון שזה פירש
 מנודתו תחילה וע"י מעשה שעשה זה
 מתאספים שם קציב ודאי אם היה
 חצירו פורש הוה כאילו גוזל לו ויכול
 לומר לו תוכל לעשות כן צמקום אחר
 ומכאן נראה למהר"ר יצחק שאסור
 למלמד להשכיר עצמו לצעל הבית שיש
 לו מלמד אחר צביתו כל זמן שהמלמד
 צביתו שמאחר שהוא שכיר שם ילך
 המלמד צמקום אחר להשתכר שם אם
 לא שיאמר צעה"צ דאין רצונו לעכב
 המלמד שלו אבל אם שכר צעה"צ מלמד
 אחד יכול צעה"צ אחר לשכור אותו מלמד
 עצמו ואינו יכול לומר לו הצעה"צ לך
 ושכור מלמד אחר דנימא ליה אין
 רצוני אלא לזה שהרי כמדומה לי
 שזה ילמוד צני יפה ממלמד אחר:

מֵרֵן

It is forbidden for a teacher to hire his services to an employer who already has another teacher in his home, unless the employer shows dislike with the teacher he has.

But if someone has a teacher; you are allowed to hire him for yourself.

Since the teacher is unique I have nowhere else to go.

חושן משפט רלז-ב

חושן משפט רלז הלכות אונאה ומקח טעות
י"ט מ"י שכתב שהוא חרם רצונו גרסום שלא
להשיג גבול צסקירות צתים מן גויס והוא הדין
צמקוס שנהגו לשכור ההלואה מן הגויס'.
ב"ט אסור למלמד להשכיר עצמו לבעל הבית
שיש לו מלמד אחר בביתו אם לא שיאמר
הבעל הבית אין רצוני לעכב המלמד שלי
י"ז אבל אם שכר בעל הבית מלמד⁵ אחד יכול
בעל הבית אחר לשכור אותו מלמד עצמו*.

COMPETITION OVER A VACANT POSITION.

שולחן ערוך הרב

The same ruling applies for an employer who has not yet hired a teacher, but another teacher has already offered his services. This is like the case of *ani ha'mehapech be'chararah*; therefore it is forbidden to take the job from him.

הלכות הפקר סעיף יב

יב אסור למלמד להשכיר את עצמו לבעל הבית שיש לו מלמד אחר כל זמן שהמלמד
בביתו אם לא שיאמר בעל הבית אין רצוני לעכב המלמד שלי אבל הוא אסור לפעול
עם הבעל הבית שיפטרנו בכלות זמנו³ שהרי הוא יכול למצוא בעל הבית אחר³³ על ידי
טורח והשתדלות³³. והוא הדין אם אין המלמד בביתו של בעל הבית אלא כשכבר ביקש
מבעל הבית תחלה אף שעדיין לא הבטיחו הרי זה כעני המהפך בחררה שאסור לאחר
לישלה ממנו.
אבל בבעל הבית ששכר מלמד אחד מותר לבעל הבית אחר לשכור אותו מלמד עצמו
לבניו ואין בזה משום השגת גבול כי אפשר שאינו יכול למצוא מלמד מועיל לבניו כוח³³:

סמ"ע

חושן משפט שמו-י

A non-Jew made a business deal with a Jew, to buy from him a certain amount of whiskey for a specified price. The deal was struck, and as a sign of its completion, they shook hands as customary. Following this, the non-Jew went to another Jew who lives in the same neighborhood, and asked him to make the same deal, without revealing that he had already spoken with the first Jew. The non-Jew's intention was that if the second Jew should offer a cheaper price, he would take the deal and retract from his original agreement.

The first Jew understood that something was afoot, and therefore sent a message to the second Jew, requesting that he not sell the non-Jew any whiskey, because he had already come to an agreement with him. The second Jew took no notice, and went ahead with the sale, at which the non-Jew retracted his agreement with the first Jew.

It appears clear that if the judges see no deception in the matter [on the part of the Jew], then the second Jew is not punished for his actions. This is because even if there is a prohibition against usurping another's business, this applies only to a non-Jew who is a regular client of a Jew, and the second Jew makes an effort to steal away the first Jew's client. Even though the first Jew sent the second Jew a message to refrain from selling whiskey to the non-Jew, the first Jew does not have the right to do so.

י' והחזיר לראובן בעותיו. שם דבצרי רבינו ירוחם [המובא בציונים אות ט"ו] משמע דאפילו א"ל שמעון להגוי להחזיר לראובן מעותיו דאפ"ה פטור מדינא: ^אמעשה אירע שצא גוי ועשה מקח עם ישראל ליקח ממנו כך וכך מדות יין שרף כל מדה צדק וכך, ונגמר המקח ציניהן

כדין המגרים שמכיס כף אל כף, אח"כ הלך הגוי אל ישראל אחר הדך בשכונתו של ישראל הראשון ורצה לעשות עמו ג"כ מקח, ולא גילה שכבר דיבר עם ישראל הראשון, והיחה כונתו שאם יזיל לו ישראל השני המקח, שיקח ממנו ויניח הראשון, וישראל הראשון הרגיש בדבר שלכך הלך צדיח ישראל השני, ושלה אל ישראל זה וציקש ממנו שלא ימכור לו יין שרף כי כבר עשה עמו מקח, ולא השגיח ישראל השני על זה ועשה מקח עם הגוי ולקח הגוי מידו היין שרף, ומכח זה לא קנה הגוי מישראל הראשון. נראה פשוט דאם אין ערמה דבצר לפי ראות הדיינים, דאין עונשין לישראל השני על זה מאחר שהגוי מעצמו צא אליו ליקח ממנו יין

ציונים ומקורות י' חוספוס פרק ל הירצ"א: ד"מ שם. י' פסקי מהר"ו וזיל ד"ה דין שמעון היה לו עו טו רבינו ירוחם משרים נמיב ל"א חלק

שרף, דאף למאן דאמר דאסור ליקח מערופיא של חצירו [לעיל סימן קנ"ו ס"ה בהג"ה], היינו דוקא בגוי הרגיל להיות עסק עמו וישראל השני מהדור אחר הגוי שישראל הראשון עסק עמו והשתדלהו לעסוק עמו. ואף ששלה אליו יהודי הראשון וציקש ממנו שלא יעשה עמו מקח, לאו כל כמיניה לעשות לנפשו היזק עצור, וגם שם מסקינן דאם עבר ועשה דאין מוליחין מידו, וכ"ש וק"ו צוה דאין כאן כל הצדדין הללו. ויש עוד טענה לישראל השני לאמר, מאחר שכבר עשה מקח עמך וצא ג"כ אלך, מי יאמר שלא יקח גם ממך כשיעור המקח שעשה עמך.

זהו גרמא צנוקין מיהו זימן קנ"ו סעיף ה'. דין חצירו עיין לעיל סימן קנ"ו.

אש הגג ואין תחתייהם באויר בא אתר

DISCUSSION

The principle stated by the *Sema* is, that although it is forbidden for a Jew to steal the clients and customers of another merchant, the prohibition does not apply where the customers come to the Jewish merchant on their own volition.

How do you think we can apply this principle to competition in employment?

Although it is forbidden for a prospective employee to proactively seek to replace a candidate offered a position, if the employer initiates the solicitation in a lawful manner, no prohibition will apply.

Based on this idea, it seems that *Nathan* can go to the interview. Although somebody else is close to signing a contract, the employer has invited him to try his luck; it appears that no prohibition will therefore apply.

There is also another reason for leniency in our case:

Rabbi Yosef Fleischman, Alon Ha-Mishpat no. 13:

The restriction does not apply to somebody who cannot find another job.

A worker who is unable to find another job in the city, is permitted according to the majority of authorities, to offer an employer his services, even when the employer has already made up with another worker. The reason for this is that the work, under such circumstances, is considered as ownerless property, which cannot be obtained elsewhere. According to most authorities the prohibition of *ani ha'mehapech be'chararah* does not apply in such a case.

סדרת אה"ב כ"ב

5. אם נגמרה תקופת השכיחות של העובד הראשון, והעובד המשיך לעבוד תקופה נוספת מבלי לסכם עם המעביד, אסור לעובד אחר להציע את עצמו". ואם הודך בעבודה זו לשכור את העובד בזמנים מסוימים (כגון בעבודת הוראה שהודך לשכור בתחילת שנת הלימודים), דינו של העובד שהמשיך לעבוד כאילו נשכר לתקופה נוספת, וכפי שנתבאר בד"ץ 3.

6. אם המעביד החליט מעצמו לפטר את העובד הראשון, כוסן שמוטר למעביד לפטר את העובד", ואפילו אם המעביד עדיין לא פיטר אותו בפועל, רק שרמו בצורה ברורה שבדעתו לפטר אותו", מותר לעובד אחר להציע את עצמו לעבוד אצל מעביד זה, והעובד השני נאמן לומר ששמע מן המעביד שבכוונתו לפטר את העובד הראשון".

7. אפילו אם יש מנהג בעיר להתעסק באופן שאסור מצד אישור "עני המהפך" או מצד אישור יורד לאומנות חברו, אסור לעשות כן, אם לא שחלמידי חכמים מובהקים היקנו המנהג".

8. מותר לעובד המבקש עבודה לפרסם את עצמו ואת יתרונותיו", אבל אם כתוצאה מפרסום זה יש מעביד שרוצה לפטר עובד שכבר התחיל לעבוד, אסור לשני לקבל את העבודה", ואם עבר וקיבל את העבודה דינו מבואר בד"ץ 3. ואפילו אם העובד הראשון עדיין לא התחיל לעבוד רק שהמעביד כבר סיכם עימו, יש מקרים שאסור לשני לקבל את העבודה".

9. אם העובד אינו יכול למצוא עבודה בעיר, רוב הפוסקים מחירים להציע את עצמו למעביד אף שסיכם להעסיק עובד אחר", אבל אם העובד הראשון נשכר לתקופה מסוימת להתחיל לעבוד, ואם העובד הראשון לא נשכר לתקופה מסוימת, רק שהתחיל לעבוד בסתם והשכיחות היתה אמורה להתמשך, אם העובד הראשון יכול למצוא עבודה אחרת באותו מקצוע בעיר מותר, אבל אם העובד הראשון יאלץ לעזוב את העיר או לנסוע למקום מרוחק וכדומה, אסור לשני להציע את עצמו".

גשרת שארית יוסף סוף סי' יו (דה אהובי) בתשובתו למרש"ל על השאלה הנוכרת הסכים עם המרש"ל, וטעמו שאם השוכר הראשון היה רוצה להמשיך את שכירותו לתקופה נוספת, היה נצרך לפרוץ הסכם מחדש עם הדיים בעלי האירגון. זה שאין כן בד"ץ תלמוד שהוכירו התוס' לא נקבע לו זמן, אלא שסיכם עם הבעל הבית שכרו לכל חודש שיעבוד אצלו. המקנה מיישב קושיית העצמות יוסף על התוס', למה הוכירו האיסור רק באופן שהמלמד נמצא בבית בעל הבית. שחוס מיידי שהמלמד השני בא להשכיר את עצמו אחר כלות תקופת השכירות של הראשון, ובעל הבית עדיין לא שכר את הראשון לתקופה נוספת, ומשמיענו התוס' שאף על פי כן אסור, כיון שגם הסתם השכירות נמשכת לתקופה נוספת. הנחלת צבי בסימן רלו טען שילדעת המקנה שהתוס' מיידי באופן שהמלמד השני רוצה להשכיר את עצמו אחר גמר תקופת השכירות של הראשון, ואף על פי כן אסור, וסתמו ולא חילקו שמייד דוקא במקום שראה שהשכירות תימשך לתקופה נוספת, משמע שהמקנה סובר שהתוס' אסורים בכל ענין, ודלא כמרש"ל. אמנם דבריו אינם מוכרחים, שאפשר שעצם הדבר ש"מלמד נשאר בבית בעל הבית אחר כלות הזמן מוכיח שהמלמד אסור להמשיך ללמד אצל בעל הבית זה, ודינו כעובד שלא קצבו איתו זמן, שאף המרש"ל שיתחיל אסור לעובד אחר להציע את עצמו, אבל נידון המרש"ל הוא שחסיכם עם העובד השני באמצע הזמן שקצב עם העובד הראשון, שיתחיל לעבוד אחר שיסיים זמנו של הראשון, וכן היא באמת משמעות דברי המקנה, שהרי משווה שם דינו של התוס' לד"ץ המבואר ברמ"א בסי' שלג טעף"ו, בזה שהמשיך בעבודתו בשותף, וכל דבריו של המקנה שם לבאר שיתכן שיש הסכם עבודה בלי פיסוק דמים, והיינו באופן שהיה פיסוק דמים בתקופה הראשונה, והסכם זה מן הסתם נמשך לתקופה נוספת. 19. כן כתב הנחלת צבי בפירושו לסי' רלו שאפי' לדעת המרש"ל שמוטר לעובד להציע את עצמו אם תקופת העבודה של העובד הראשון אינה אמורה להתמשך לתקופה נוספת, מכל מקום אם העובד המשיך לעבוד בשותף אחר גמר תקופת שכירותו, דינו כאילו לא קצבו איתו משך זמן השכירות, שהרי המעביד נתן לו לעבוד אף אחר גמר תקופת השכירות. 20. בדומה לד"ץ המבואר בשו"ע סי' ש"ב טעף"ו, שאם המנהג להשכיר בתים בזמן מיוחד בשנה לתקופה של שנה, והשוכר נשאר בבית אחר סיום אותו הזמן, דינו כאילו השכיר לו המשכיר לשנה נוספת, תיין בסמ"ע שם ס"ק וס"קא. 21. כן כתב המרש"ל בשו"ע חלק א סי' קנ"א, וכן מסתבר, שהרי אם אין המעביד רשאי לפטר את העובד, המציע השני מסייע למעביד לגלות את העובד הראשון, ונחשב גם כיוורד לאומנות חברו. 22. התוס' בקידושים (שם) כתבו בענין האיסור תלמוד להציע את עצמו "אם לא שאמר בעל הבית דאין רצונו לעבד המלמד שלי", והיינו שאם אמר המעביד שאינו רוצה להמשיך להעסיק את העובד הראשון, אין אישור לעובד אחר להציע את עצמו. וכתב המרש"ל שם (דהי' מכל הלין) שאם המשיך כבר פיטר את העובד פשיטא שאין אישור עני המהפך, אלא שהתוס' משמיענו שאפילו במקרה שלא פיטר את העובד בפועל, אלא הביע את רצונו לפטר את העובד, מותר לעובד אחר להציע את עצמו. 23. כן פסק המרש"ל שם משני טעמים: לא שנית המירא נאכיל איסורא, שהרי הוא יכול למצוא עבודה אצל מעביד אחר בהיותו, ועוד שאדם נאמן על עצמו שאינו רשע. 24. כן פסק השארית יוסף בסוף תשובתו יו, וראייתו מדעת רבינו תם והובאה בתוס' ב"ב דף ב דה בגייל, בתרדכי ב"מ סי' שסו ובב"ב סי' תס"ד שיש מנהגים שאין לסמוך עליהם. ובאמת דין זה הוא כל שכן שהנידון של ר"ת, שר"ת מיידי בד"ץ שכתוב במשנה "הכל כמנהג המדינה", והוא דבר שאין בו איסור, ואף על פי כן מחדש ר"ת שיש מנהגים שאין לסמוך עליהם, וכל שכן בנידון דידן שלא נאמר בו הכל כמנהג המדינה, והמנהג הוא להמיר אישור של השגת גבול. 25. כי כל טעם אישור עני המהפך הוא מצד שנתעמים לשני: למה לך להשתדל דוקא אצל מי שמעסיק כבר עובד אחר, אם אתה יכול להשכיר את עצמך אצל מעביד שיש לו עבודה פנויה, אבל עובד המפרסם את עצמו אינו משתדל להשכיר את עצמו אצל מי שיש לו עובד, וכן פסק הפתחי חושן בחלק ג פ"ו הערה ת. 26. כי הוא יורד לאומנות חברו, ולפעמים אף מסייע למעביד לגלות מן העובד, אם המעביד אינו רשאי לפטר. בדומה לד"ץ זה כתב המרש"ל בשו"ע חלק א סי' קנ"א שאסור לקהל לשוחט אצל שוחט אחר, אם נתחייבו לשוחט אצל השוחט הקבוע, ואסור אף לשוחט האחר לשוחט עברום. ואפילו לדעת הא"ף לך שלמה (שהובא בהערה 9) שהתיר למלמד להשכיר עצמו אצל בעל הבית שמפטר מלמד, בטענה שאינו מלמד טוב, אף להצד שבעל הבית לא יזכה בד"ץ תורה, אינו מחיר רק אם בעל הבית טוען שמפטר כדי, והפך להתדיין בד"ץ תורה, אבל אם ברור שהמעביד מפטר שלא כד"ץ אסור לסייע בידו. 27. אם המעביד רק סיכם עם העובד הראשון, אסור לשני לקבל ההצעה, אם המעביד עובד על אישור מחוסר אמנה, שהעובד יעבוד על לפני עור, וכן כתב המקנה בקידושים שם שהמסייע לעובד על אישור מחוסר אמנה עובד על לפני עור. ובמקרה שאין אישור מחוסר אמנה כגון שהעובד השני יתור זול או יתור טוב (לסובדים שבאופן זה אין אישור מחוסר אמנה), יתכן שמוטר לשני לקבל את ההצעה. 28. שהרי במקרה שהעובד הראשון עדיין לא התחיל לעבוד יש רק אישור עני המהפך, ובאופן שהשני אינו יכול להשיג דבר דומה דינו כזכיה מן ההפך, שאין בו אישור עני המהפך לדיבתו תם. רוב הפוסקים הכריעו כדעת ר"ת והובאו בגליון חודש סיון באריכות. 29. שבאופן זה, שהעובד הראשון התחיל לעבוד, קיים אישור יורד לאומנות חברו, כמו שכתב האגרות משה בחז"ת ד"א סי' ל"ז, על פי תשובת הרמ"ם סופר בחלק ח"ב סי' ס"א, וכתבו התוס' בקידושים שם שאיסור יורד לאומנות חברו קיים אפילו בדבר הדומה להפך. אישור יורד לאומנות חברו הוא אם מנע מחברו להרוויח כדי מחייתו, כתבואר בשו"ע משנת בנימין סי' כו (דהי' בד"ץ הרביעי) ובאר"ת חתם סופר שם, ובתשובת ק"ח מוסיף החת"ם שאפילו אם חברו יכול להשתכר למחייתו מעבודה אחרת גם כן אסור, ובשורת אגרות משה שם כתב שלמעט פרנסת חבירו משה שצריך לכדי חייו גם כן נקרא שישוק ויהיה, וגדר כדי חייו הוא מה שצריך להוצאות לאדם בדינו שחשוב כמותו.

SUMMARY

The principles of *ani ha'mehapech* apply to finding a job just as to finding a purchase.

However, many jobs are hard to come by, and therefore finding employment can be compared to ownerless property or a gift (which isn't available elsewhere). Moreover, if the employer is looking for applicants, it is certainly permitted to give in one's application.

The restriction of *ani ha'mehapech* will not fully apply to finding workers in skilled employment such as teaching, because each person is different, and one worker cannot be compared to another. Finding workers is also analogous in this sense to acquiring ownerless property.

Employment

A final area we discussed is employment. Just as with regular purchases, a person seeking employment must ensure that he does not tread on anybody else's feet in doing so. Yet, if the employer continues to search for an employee, and desires as many applications as possible to choose from, it is permitted to apply for a job, even if an apparently suitable candidate has already been found. Moreover, if other jobs are not readily available (which is often the case), finding a job will be comparable to acquiring an ownerless item, so that the full stringency of the restriction will not apply.